

Gutte Eriksen (1918-2008)
 Tekande med basthank samt to bægre, u.å.
 Hårdtbrændt lertøj
 CLAY – Erik Veistrup Samlingen
 Foto: Ole Akhøj

Gutte Eriksen indtager CLAY

af Anette Lindbøg Karlsen, museumsinspektør, CLAY

Når man nævner navnet Gutte Eriksen, vil de fleste velsagtens tænke på enkle, klassiske og rustikke krukke, tepotter, dunke og vaser af hårdtbrændt lertøj med ekspressive glasurer i blå, røde og brune nuancer. For det er især former og materialer som disse, der blev karakteristiske for keramikeren, som positionerede sig nationalt og internationalt, og hvis karriere strakte sig over mere end syv årtier.

I 2018 ville Gutte Eriksen være fyldt 100 år, og det jubilæum ønsker CLAY ikke at lade passere forbi i stilhed. I museets underetage kan man derfor frem til og med den 27. maj opleve udstillingen Lerets Læremester, der retter fokus på Gutte Eriksen og hendes betydning som en væsentlig pioner i dansk keramikhistorie.

Udstillingen er hverken biografisk, kronologisk eller retrospektiv, for det er ikke museets ønske at præsentere et forkromet keramikhistorisk overblik over Gutte Eriksens oeuvre. Derimod retter CLAY blikket mod fortællingen om den passionerede og hårdtarbejdende keramiker, der i sin levetid udførte avancerede og

spændende værker, og som tidligt påtog sig en rolle i at vejlede yngre generationer ind i keramikens forunderlige verden.

Ad kunstens vej

Det lå ellers ikke umiddelbart i kortene, at Gutte Agnete Tryde Eriksen skulle gå kunstens vej. Som barn nærede hun ingen interesse for leret, og efter tidens anvisning uddannede hun sig på gymnasium og husholdningsskole. Men da hun hørte om den nyligt grundlagte Kunsthåndværkerskole i København, spirede lysten til at udforske keramikken.

Gutte Eriksen blev uddannet på Kunsthåndværkerskolen i årene 1936-39. Tre år efter etablerede hun sit første værksted i Kastrup og herefter et i Hundested, hvor hun også bosatte sig livet igennem sammen med sin mand, maleren Preben Hansen.

Som keramiker fandt Gutte Eriksen hurtigt sit kunstneriske ståsted – særligt efter hun i 1948 rejste til Frankrig og England for ►

Gutte Eriksen (1918-2008)
To pæreformede vaser, u.å.
Hårdtbrændt lertøj
CLAY – Erik Veistrup Samlingen
Foto: Ole Akhøj

- bl.a. at gøre et kortere ophold hos den engelske keramikker Bernard Leach, der introducerede hende for den japanske keramiktradition. Enkle former og dekorationer samt en moderat brug af materialer og teknikker blev kendetegnende for Gutte Eriksen, der karrieren igennem holdt sig særligt til én af keramikens klassiske arketyper: beholderen.

Brugsgenstanden var også et omdrejningspunkt, og med den arbejdede hun sig frem til et udtryk, hvor det hårdtbrændte lertøj med en lavaagtig overflade med tiden blev hendes kunstneriske særkende. En anden vigtig markør var hendes signifikante boraxglasur, hvis underfundige og komplekse farveskala til stadighed bringer unikke plastiske og sansemæssige kvaliteter frem i Gutte Eriksens værker.

Enkel og ligetil – og dog så kompleks

I 1995 udstillede Gutte Eriksen i Galerie Besson i London. Det var blot én ud af mange soloudstillinger, som den dengang 77-årige danske keramikker kunne skrive på sit imponerende CV. Om udstillingen skrev David Whiting fra tidsskriftet Studio Pottery blandt andet: ”Disse værker, der ved første øjekast synes enkle og ligetil, er i virkeligheden ekstremt komplekse. De er resultatet af et langt og vanskeligt brændingsforløb. Der er ikke blot optaget en række stilistiske indflydelser fra øst og vest, men også arbejdet med lerets iboende egenskaber.”¹

I dag – 23 år efter artiklens udgivelse – kan den engelske kritikeres ord stadig vække genklang, når man betragter de ca. 70 udstillede værker på CLAY. I de to udstillingsrum synes de store skåle, de pæreformede vaser, de småskæve mazagraner, testellet i dukkestørrelse og de små dunke såre enkle. Nogle ville måske vove at sige for enkle. Men ikke desto mindre var det her, at Gutte Eriksen fandt sin kunstneriske åre. I tråd med den japanske keramiktradition foretog hun en rendyrkning af en række begrænsede, nærmest underspillede, keramiske former, som hun livet igennem skabte variationer over. Samtidig – og med stor begejstring – bød hun overraskelsesmomenter

i den keramiske proces velkommen. For med glasurens tilfældigheder, der ustyrligt ”træder” i ovnens varme, tilførtes hendes værker en ekstra dimension: det uforudsigelige og ukontrollerbare.

Vejlederen og underviseren

I sin levetid fik Gutte Eriksen stor betydning for en yngre generation af keramikere – både når hun inviterede indenfor på sit værksted i Hundested, når hun underviste på Det Jyske Kunstakademi i perioderne 1968-71, 1973-74 og 1976-78, og når hun indgik i kunstneriske samarbejder i ind- og udland.

I december rettede CLAY derfor henvendelse til en række keramikere, der blev inviteret til at udstille værker og dele deres erindringer om ‘lerets læremester’.

Når man i dag beder Gutte Eriksens elever, assistenter og kollegaer sætte ord på hendes betydning, fremhæves det af flere, at Gutte Eriksen skilte sig ud fra mængden, og at hun kunne vække blandede følelser. Men dybt engageret og dedikeret var hun altid, og der hersker ingen tvivl om, at hendes passion for keramikens historie samt hendes håndværksmæssige færdighed og disciplin har haft stor betydning.

Keramikker Anne Fløche fortæller, at som underviser på Det Jyske Kunstakademi i midten af 1970erne anviste og videreformidlede Gutte Eriksen ”æstetikken, sansen for, hvad leret kan, det grove, det fine, de reducerede brændinger, at tingene for ingen pris må være ligegyldige, kun at måle sig med det bedste.”²

Keramikker Lotte Glob, som stod i lære hos Gutte Eriksen i 1959-62, skriver i en mail, at hun er taknemmelig for at have haft Gutte Eriksen som sin første lærer: ”Noget af det, jeg lærte hos Gutte var: Spørg. Brug dine øjne. Dine hænder er dit bedste værktøj ... (...) Gutte sidder stadig på min skulder og hvisker mig i øret, når jeg sidder og drejer en skål eller kande.”³

Det er CLAYs håb, at museumsgæsterne både ser og får forståelse for, at Gutte Eriksen fik sat mærkbare aftryk på mange andre keramikere, og at hun til stadighed kan fascinere og inspirere i dag.

Udstillingen viser ca. 70 værker af Gutte Eriksen, hvoraf størstedelen kommer fra CLAYs egne samlinger. På udstillingen vises endvidere 15 værker af hhv. Anne Fløche, Lis Ehrenreich, Lotte Glob, Buller Hermansen, Kim Holm, Inger Rokkjær og Hans Vangsø.

Noter

- 1: Citat fra udstillingskatalog fra Vejen kunstmuseum, 2001 (Studio Pottery nr. 16)
- 2: Anne Fløche, uddrag fra udstillingstekst, CLAY, 2018
- 3: Lotte Glob, uddrag fra udstillingstekst, CLAY, 2018

Følgende fortælling er et bidrag til temarækken, hvor keramikere og keramik-samlere fortæller om deres samlinger og fascinationen ved at samle

Støbning af keramik i forme – en af keramikens ældgamle teknikker

af Carsten Ringsmose, keramikker, Harndrup

Da jeg var ung keramikker i begyndelsen af 1960'erne og lærte at lave keramik, brugte jeg al min fritid til – næsten manisk – at læse alt, hvad der var skrevet om keramikens teknikker på de sprog, jeg kunne læse.

I min nuværende keramiksamling indgår der flere figurer støbt i forme og indkøbt gennem de sidste 30-50 år. Flere af figurerne er fremstillet og signeret i Mexico, og derudover har jeg en lille figur, som ud fra den karakteristiske dekorationsstil formentlig er fremstillet i Peru, og den ser ud til at være meget gammel – måske flere tusinde år.

Ukendt kunstner
Kvindehoved
Formstøbt keramik fra
Mexico eller Peru, u.å.
H: 34,5 cm, B: 20 cm
Carsten Ringsmose
Foto: privat

Figureerne er fremstillet ved 'slikkerstøbning', der er en simpel metode, hvor man 'slemmer' (altså rører) ler op i vand, så det bliver flydende, hvorefter man hælder denne 'slikker' i en porøs, negativ form, som kan være udført i brændt ler eller bedre af det stærkere sugende gips. Når den porøse form så suger vand fra 'slikkeren' til sig, efterlader den et mere fast aftryk i formen. Man hælder derefter den overskydende mængde 'slikker' ud af formen, og efter en yderligere (delvis) tørreperiode kan man tage den halvtørre, faste lerting ud af formen, tørre den færdig og brænde den.

Denne metode er i sin simpleste form blot en videreudvikling af 'kvætsning', dvs. indtrykning af blødt ler i en form – en ældgammel metode.

Det var nærmest en tilfældighed, der førte til, at min opfattelse af denne tekniks alder blev dokumenteret. Min søn, som er opvokset i nærheden af en sejlbaad og altid har været fascineret

Ukendt kunstner
Fisker med dresseret,
skarv-lignende fugl
Mexico, u.å.
Carsten Ringsmose
Foto: privat

af Thor Heyerdahls Atlanterhavssejladser, ville ud på en sejltur fra Panama til Fransk Polynesien. Han ville sejle 'i Heyerdahls kølvand' for at besøge Fatu Hiva, hvor Heyerdahls livseventyr startede, og i den forbindelse genlæste jeg Heyerdahls forfatterskab.

I bogen *Ra* (s.250) beskriver Heyerdahl, hvad de indfødte syd-amerikanere havde fået sejlet over havet fra de gamle vestlige kulturer: "Udover at bomuldsdyrkerne i Amerika havde skaffet sig denne nyttige kulturplante, som de benyttede så flittigt, var det også lykkedes dem at opfinde det keramiske håndværk. De blandede, formede, farvede og brændte leret til vandbeholdere. De lavede krukke, hanke, fade, vaser med og uden fødder, kander med tud, spindehjul, fløjter og figurer af generelt samme udseende, med de samme specielle detaljer som oldtidens keramikere i Mesopotamien og Ægypten. Tilmed så særprægede produkter som tyndvæggede krukke, formede som firbenede dyr med en tud på ryggen og skabt ved, at kunstneren først lavede en sammenlæggelig, negativ støbform, går igen hos keramikere på begge sider af Atlanten. ... Det mærkeligste er måske, at små keramik-hunde, der kører på hjul, nøjagtigt som moderne legetøj, ligger i olmecernes grave fra før Kristi tid, ligesom de ligger i mesopotamiske grave fra oldtiden."

Thor Heyerdahls beretning om oplevelserne på sine verdensberømte atlanterhavssejladser i primitive sivbåde fastslår, at teknikken med at støbe lerfigurer i keramiske forme er en meget gammel metode, der var kendt længe før vor tidsregning, og bl.a. derfor glæder jeg mig over, at min keramiksamling omfatter flere støbte figurer fra Mexico, hvor denne teknik fortsat praktiseres, samt en lille støbt figur, dekoreret i den stil, som helt ned i detaljen er karakteristisk for Peru – og meget gammel.

Kilde: Thor Heyerdahl: *Ra*. Gyldendal. 1970. Nordisk Bogproduktion A/S, Haslev

Afholdte arrangementer

Uddrag af dobbeltforedrag på CLAY den 7. februar 2018

Godt 60 tilhørere fornøjede sig med en aften om Agnes og Harald Slott-Møller. Et kendt kunstnerægtepar, der i årene omkring 1900 frekventerede Middelfart og omegn i sommermånederne og på hver deres måde lod sig inspirere af miljøet og naturen omkring byen.

Både lokalhistoriker Peter Storm og samlingsinspektør Allan Andersen delte på eksemplarisk vis ud af deres store viden om lokalhistorie, malerkunst og historier om fajancefabrikken Alumina.

Peter Storm fortalte om ægteparret Slott-Møllers liv som kunstmaler, og suppleret med Peter Storms humor og den gode fortælling fik tilhørerne et særligt indblik i mennesket Agnes Slott-Møller, og motiverne på de viste malerier blev levende understøttet af referencer til egnen omkring Middelfart.

Allan Andersen viste stærkt dekorerede Alumina-værker fra CLAYs samling og fortalte om Harald Slott-Møller, der i en kortere periode var den øverste kunstneriske leder af fajancefabrikken Alumina, men såvidt man ved, var han ikke selv udøvende keramisk kunstner. Han var derimod kunstneren bag mange motiver, der kan ses på Aluminias fajanceting. Han tegnede og videregav mange pudsige dekorationer, fx dyremotiver til fabrikkens arbejdere, der efterfølgende fremstillede de keramiske produkter.

En spændende aften, der berigede tilskuerne med både en romantisk og en ikke-romantisk side af et ægtepars kunstnerliv, der blev levet omkring Middelfart fra ca. 1888-1918.

Til videre læsning anbefalede Peter Storm følgende bøger:
Harald Slott-Møller: *Kunstens Kilder* (1917) Hagedrup.
Agnes Slott-Møller: *Nationale Værdier* (1917), udgivet som e-bog af LFL's Bladfond i 2007.

Foredraget var arrangeret af CLAY Venner. sl

Nyt fra CLAY Venners bestyrelse

Reminder om generalforsamlingen i CLAY Venner

Husk generalforsamlingen den 11. marts kl. 15.00 på Kulturøen, Havnegade 6, Middelfart.

Indkaldelse, driftsregnskab og lister over værker til udlodning er udsendt til alle medlemmer pr. mail.

Husk medlemskortet.
Vi glæder os til at mødes med jer.

CLAY Venners Bestyrelse sl

Udflugt med CLAY Venner

Udflugt for CLAY Venner d. 14. april 2018

Daids Samling, København og keramikerparret Hans og Birgitte Börjeson, Fulby v. Sorø

Der er nu udsendt program til alle CLAY Venner pr. mail. I bedes være opmærksomme på, at tilmeldingsfristen er senest den 31. marts til Bodil Lütken pr. tlf. 29933731 eller pr. mail bodiljlytken@gmail.com – husk at angive både navn og medlemsnummer på mailen. Det kan være en god idé at tilmelde sig snarest til denne meget spændende og omfattende tur.

Vær også opmærksom på, at der sammen med programmet er udsendt tekster med informerende læsestof om de keramiksamlinger og malerier, vi skal se på Daids Samling. Det er uden tvivl en god forberedelse at sætte sig ind i den vedlagte litteratur før omvisning i samlingerne. sl

Udstillinger i øvrigt

Kolding

Galleri Pagter, Adelgade 3, Kolding

Se nye keramiske krukker og vaser af Lisbeth Voigt Durand, der tidligere var leder af keramikuddannelsen på Kunsthåndværkerskolen i Kolding. Keramikafdelingen blev nedlagt for 10 år siden, men har fostret mange af de dygtige danske keramikere, der i dag er internationalt anerkendte.

For yderligere oplysninger kontakt galleriet på post@galleripagter.dk eller læs om galleriet på www.galleripagter.dk

Humblebæk

Louisiana, Gl. Strandvej 13, 3050 Humlebæk

Louisiana viser for øjeblikket Pablo Picassos fantasifulde, fabulerende og humoristiske keramiske arbejder i udstillingen Picasso Keramik. Udstillingen er den første store udstilling i Skandinavien af en knap så kendt side af Picassos kunstneriske virke.

Udstillingen kan ses indtil den 27. maj 2018.

mail@louisiana.dk, www.louisiana.dk sl

CLAY | NYT

Udgives af foreningen CLAY Venner
Redaktion: Susan Lejsgaard, redaktør, susanlejsgaard@gmail.com, Bodil Toft. Layout: Claus Fenger

Marts 2018. Næste nr. udkommer primo april.